

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Epävirallinen energiaministerikokous 15.-16.4.2024

Neuvoston puheenjohtajavaltio Belgia on kutsunut energiaministerit epäviralliseen energiaministerikokoukseen Brysseliin 15.-16.4.2024.

Suomea kokouksessa edustaa valtiosihteeri Mika Nykänen.

Ministerikokouksen teemana on kestävän energiainfrastruktuurin edistäminen.

Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapoliittiset tavoitteet, tulee sähköverkkoa kehittää johdonmukaisesti ja pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset.

Suomi näkee hyvänä sen, että yleisen sähköverkkojen kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös jakeluverkkojen kehittämistarpeeseen ja siihen, että jakeluverkkojen kehittäminen on yksi puhtaan siirtymän edellytyksiä.

Kokouksen yhteydessä on tarkoitus allekirjoittaa Solar Charter –asiakirja, joka sisältää vapaaehtoisia sitoumuksia Euroopan aurinkoenergiateollisuuden haasteisiin vastaamiseksi.

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Asialista:

Sessio 1): Kohti hyvin koordinoitua ja integroitua eurooppalaista sähköverkkoa

Sessio 2): rajat ylittävien energiainfrastruktuuri-investointien rahoittaminen ja investointeihin liittyvien riskien minimoiminen

Sessio 3): sähköverkkoinfrastruktuurin toimeenpanon nopeuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/80/2024-TEM-28

Johansson Elina

9.4.2024

Epävirallinen energiaministerikokous 15. – 16.4.2024; Kestävän energiainfrastruktuurin edistäminen, keskustelu

Kokous

Epävirallinen energiaministerikokous 15. – 16.4.2024 Bryssel, Belgia

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Epävirallisen energiaministerikokouksen teemana on kestävän energiainfrastruktuurin edistäminen, johon liittyen käydään kolme keskustelua. Taustaksi on saatu puheenjohtajan keskusteluasiakirja.

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Kokouksen yhteydessä on tarkoitus allekirjoittaa Solar Charter –asiakirja, joka sisältää vapaaehtoisia sitoumuksia Euroopan aurinkoenergiateollisuuden haasteisiin vastaamiseksi.

Suomen kanta

Suomen kannat perustuvat E-selvitykseen E 60/2023 vp komission tiedonannosta sähköverkkoja koskevaksi EU:n toimintasuunnitelmaksi (sähköverkkoja koskevat kannat) ja E-selvitykseen E 30/2022 Komission tiedonanto: REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet (lupamenettelyt).

Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapoliittiset tavoitteet, tulee sähköverkkoa kehittää johdonmukaisesti ja

pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset.

Suomi näkee hyvänä sen, että yleisen sähköverkkojen kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös jakeluverkkojen kehittämistarpeeseen ja siihen, että jakeluverkkojen kehittäminen on yksi puhtaan siirtymän edellytyksiä. Suomi kuitenkin lähtökohtaisesti katsoo jakeluverkkojen kehittämistä tukevien toimien olevan perustellumpia kansallisella tasolla. Suomi pitää tärkeänä, että hyvin hoidetut sähköverkot säilyvät Suomen suhteellisena kilpailuetuna.

Suomi näkee tärkeänä, että offshore-projektien kustannusten jakamisessa vältetään tilanne, jossa Suomi päätyisi kustantamaan kolmansien jäsenvaltioiden välisiä verkkoinvestointeja.

Suomi korostaa tarvetta huomioida kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla jättämällä jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Lisäksi Suomi korostaa, että uusien teknologioiden edistämisen edellytyksenä ovat nopeat ja tehokkaat valtiontukien valvontamenettelyt Euroopan komissiossa.

Pääasiallinen sisältö

Ministerikokouksen teemana on kestävänsä energiainfrastruktuurin edistäminen, johon liittyen käydään kolme keskustelua. Taustalla on vuoden 2021 puolivälin jälkeen käynnistynyt EU:n energiakriisi, joka on kiihdyttänyt ponnisteluja päästä irti fossiilista polttoaineista sekä edistänyt energiatuonin lähteiden monipuolistamista, joka on johtanut samalla energijärjestelmien tehokkuuden parantumiseen ja joustavuuden lisääntymiseen. Lyhyellä aikavälillä EU on onnistunut vähentämään venäläisen energian tuontia merkittävästi monipuolistamalla energianlähteitään ja toisaalta vähentämällä kysyntää. Edelleen kuitenkin jäsenvaltioiden energijärjestelmien strateginen autonomia on vielä kaukana todellisuudesta.

Aikakauttamme leimaavat useat globaalit haasteet liittyen mm. energiaan, ilmastoon, teollisuuden kilpailukykyyn sekä geopolitiikkaan. EU pyrkii edelläkävijyyteen, mitä tulee innovatiivisten ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen em. haasteisiin vastaamiseksi. Mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) avulla on pyritty torjumaan ilmastokriisin seurauksia edistäen samalla energiasuvereniteettia. Tavoitteisiin pyritään 55-valmiuspaketin (Fit for 55 = FF55) sisältämien lukuisten lainsäädäntöaloitteiden avulla. REPowerEU- aloitteessa hahmoteltiin polku kohti puhtaampaa ja kestävämpää EU:n energiainfrastruktuuria. Tavoitteena oli katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä vauhdittaa siirtymää puhtaaseen energiaan. Kokonaisuus sisälsi toimia energiansäästämiseksi, energian hankintalähteiden monipuolistamiseksi ja fossiilisten polttoaineiden ripeäksi korvaamiseksi.

55-valmiuspaketin ja REPowerEU:n sisältämät kunnianhimoiset tavoitteet edellyttävät EU:n energiainfrastruktuurilta sopeutumiskykyä, joustavuutta, resilienssiä sekä yhteen liitäntöjä eurooppalaisten jäsenvaltioiden välillä.

Marraskuussa 2023 Euroopan komissio antoi toimintasuunnitelman tiedonannon sähköverkoja koskevaksi toimintasuunnitelmaksi. Sen lähtökohtana on, että yhteenliitetyt ja vakaat sähköverkot ovat hyvin toimivien energiamarkkinoiden selkäranka. Euroopan unionissa on yksi maailman laajimmista ja häiriönsietokykyisimmistä sähköverkoista, joka levittäytyy unionin sisämarkkinoilla yli 11 miljoonan kilometrin

laajuudelle varmistuen sähkön toimitukset EU:n kuluttajille. Energiakriisin aikana hyvin yhteenliitetyt sähkömarkkinat ovat tuottaneet merkittäviä hyötyjä parantamalla toimitusvarmuutta, mahdollistamalla kilpailukykyisesti hinnoitellun sähkön saatavuuden naapurimaista ja nopeuttamalla uusiutuvan energian kytkemistä verkkoon.

Euroopan sähköverkkoihin liittyy kuitenkin myös uusia, merkittäviä haasteita. Niiden on palveltava kasvavaa kysyntää, joka liittyy puhtaaseen liikkumiseen, lämmitykseen ja jäädytykseen, teollisuuden sähköistämiseen ja uusiutuvan vedyn tuotannon käynnistämiseen. Sähkökulutuksen odotetaan kasvavan noin 60 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Verkkoihin on myös pystyttävä integroimaan merkittävästi uutta vaihtelevan uusiutuvan energian kapasiteettia. Tuuli- ja aurinkovoiman tuotantokapasiteettia on lisättävä 400 gigawattista vuonna 2022 vähintään 1 000 gigawattiin vuoteen 2030 mennessä. Tähän sisältyy myös merellä (offshore) tuotettavan uusiutuvan energian kapasiteetin kasvattaminen 317 gigawattiin. Tämän mahdollistamiseksi sähköverkot on mukautettava hajautettuun, digitalisoituun ja joustavaan sähköjärjestelmään, jossa on miljoonia aurinkopaneeleja ja jossa paikalliset energiayhteisöt jakavat resursseja. Lisäksi Euroopan sähkönsiirto- ja jakeluverkkojen suunnittelu ja toiminta on sovittava yhteen uuden vetyinfrastruktuurin, energiavarastojen, sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin ja hiilidioksidinfrastruktuurin suunnittelun ja toiminnan kanssa.

Ensimmäisessä sessiossa ”kohti hyvin koordinoitua ja integroitua eurooppalaista sähköverkkoa” keskitytään strategiseen verkkoinfrastruktuurin suunnitteluun. Sähkö-ENTSON sähköverkon 10-vuotiskehittämissuunnitelman mukaan rajatylittävä siirtoinfrastruktuuri olisi kaksinkertaistettava seuraavien seitsemän vuoden aikana siten, että uutta kapasiteettia lisätään 23 gigawattia vuoteen 2025 ja 64 gigawattia vuoteen 2030 mennessä. Jäsenvaltioilta pyydetään näkemyksiä siitä, että tulisiko sähköverkkosuunnittelussa ottaa jatkossa enemmän tulevaisuuteen suuntautuva, luontoa osallistava, integroitu ja horisontaalinen näkökulma.

Työlounaalla teemana on energiainfrastruktuurien resilienssin varmistaminen. Puheenjohtajan asiakirjassa tuodaan esille, että energiapolitiikka leimasi pitkään kaupalliset motiivit mutta Venäjän hyökkäyssodan ja geopoliittisten jännitteiden myötä energijärjestelmistä on tulossa enemmän ja enemmän strateginen voimavara. Energian kasvava sotilaallinen ja strateginen rooli Euroopan suvereniteetin kannalta edellyttää kokonaisvaltaista ja kattavaa lähestymistapaa. Keskustelun taustaksi puheenjohtaja tiedustelee jäsenvaltioiden visioita siitä, kuinka tulevaisuuden energijärjestelmiä voidaan suojata sekä sitä että mikä rooli NATOlla voi tässä olla.

Toisen session aiheena on rajat ylittävien energiainfrastruktuuri-investointien rahoittaminen ja investointeihin liittyvien riskien minimoiminen. Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa todetaan, että arvioiden mukaan Euroopan sähköverkkoihin tarvittavat investointikustannukset ovat yhteensä vuoteen 2030 mennessä 17,5 miljardia euroa ja 52,5 miljardia euroa vuoteen 2040 mennessä. Puheenjohtaja pyytää näkemyksiä ennakoivien verkkoinvestointien merkityksestä EU:n energiaomavaraisuuden lisäämisen kannalta. Samalla puheenjohtaja pyytää kokemuksia innovatiivisista rahoitus- ja riskinpoistotyökaluista, joista voitaisiin hyötyä laajemminkin EU:ssa.

Kolmannessa sessiossa keskitytään pohtimaan eri tapoja nopeuttaa sähköverkkoinfrastruktuurin toimeenpanoa, jotta samalla energiasiirtymä puhtaaseen energiaan toteutuisi. Puheenjohtaja esittää kysymyksiä liittyen käytännön toimeenpanoon, kuten miten jäsenvaltiot suhtautuvat ajatukseen täysin yhteensopivista ja yhteen toimivista verkkotyökaluista sekä komponenteista ja tulisiko standardisointia edistää EU-tasolla.

Epävirallisen energiaministerikokouksen yhteydessä on tarkoitus allekirjoittaa Solar Charter –asiakirja. Euroopan komission aloitteen taustalla on Euroopan aurinkoenergiateollisuuden haasteet ja Solar Charter sisältää vapaaehtoisia sitoumuksia haasteisiin vastaamiseksi. Käytännössä toimissa on kyse yhteistyön syventämisestä, tukiohjelmista ja EU-direktiivien nopeasta toimeenpanosta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Energia- ja EURATOM –jaosto 9.4.2024 (kirjallinen menettely)
EU-ministerivaliokunta 10.-12.4.2024 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.4.2024 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajan keskusteluasiakirja

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tatu Pahkala, TEM/EOS, tatu.pahkala@gov.fi, p. +358 295 064 217
Elina Johansson, TEM/EOS, elina.johansson@gov.fi, p. + 358 295 047 327

VAHVA-tunnus

EU/80/2024

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet